

# Рецензія на навчальний

## посібник «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)»\*

### Ф. Ф. Макавчук

начальник Військової служби правопорядку  
у Збройних Силах України – начальник Головного  
управління Військової служби правопорядку  
Збройних Сил України, генерал-лейтенант,  
кандидат військових наук

**П**рофесійні якості майбутнього військового правоохоронця формуються ще зі студентських та курсантських років. До чинників, які впливають на формування цих якостей, слід віднести, в першу чергу, високий рівень викладання навчальних дисциплін професорсько-викладацьким складом, зацікавленість самих студентів, курсантів до засвоєння навчального матеріалу. Також суттєве значення має навчальна література, з якою студенти, курсанти починають свій шлях до пізнання юридичних дисциплін.

Доволі значний обсяг навчального матеріалу, який пропонується для засвоєння особам, що навчаються у вищих навчальних закладах за юридичним профілем, обумовлює підготовку та видан-

### О. М. Тарнавський

полковник юстиції, кандидат юридичних наук,  
начальник відділу по боротьбі з корупцією  
Головного управління Військової служби  
правопорядку Збройних Сил України

ня підручників, навчальних посібників в максимально стислому, при цьому достатньо повному та доступному для засвоєння вигляді. Студент, курсант мають почерпнути із них головне, фундаментальне про ту чи іншу галузь права, а далі, будучи зорієнтованими в освітньому процесі, самостійно, цілеспрямовано крокувати в напрямку власного вдосконалення знань.

У 2011 році науково-викладацьким колективом кафедри кримінального права № 2 Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», а саме кандидатами юридичних наук, доцентами Г. М. Анісімовим, Ю. П. Дзюбою, В. І. Касинюком та С. О. Харитоновим під керівництвом академіка Національної академії правових наук

\* Панов М. І. Злочини проти встановленого порядку населення військової служби (військові злочини): навч. посібник / За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України М. І. Панова. – Харків: «Право», 2011.

України, доктора юридичних наук, проф. М. І. Панова, було підготовлено та видано навчальний посібник «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)». Видання призначене для студентів та курсантів вищих юридичних навчальних закладів при вивченні курсу «Кримінальне право. Частина Особлива» та спецкурсу «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)». Професорсько-викладацьким складом кафедри здійснюється викладання цих курсів на Військово-юридичному факультеті Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» – єдиному в Україні, де здійснюється підготовка юридичних кадрів для органів військової юстиції, у тому числі і для Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Випускники цього факультету щорічно поповнюють офіцерські ряди Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, переважна більшість із яких обіймають посади в підрозділах дізнання та в підрозділах по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю. Саме в цих підрозділах чи не найбільше доводиться втілювати в життя теоретичні знання з кримінального права, набуті в студентські та курсантські роки. Якість такого правозастосування прямо залежить від глибини засвоєння навчального матеріалу під час здобуття освіти.

Рецензований навчальний посібник є джерелом знань для правозастосовувачів військової сфери. У ньому висвітлені як загальні питання кримінальної відповідальності за злочини проти встановленого порядку несення військової служби, так і проблеми кваліфікації цих злочинів, відмежування від суміжних, у тому числі загальнокримінальних злочинів, а також від діянь, що не є злочинними.

У навчальному посібнику знайшли своє втілення результати наукових пошуків, які досягнуті авторами у своїх попередніх наукових роботах. На окрему увагу заслуговує розд. I «Поняття, система і види військових злочинів», підготовлений М. І. Пановим. В основу навчального посібника, і цього розділу зокрема, автор поклав наукові положення, які розробив під час свого багаторічного наукового творчого шляху. У виданні ним висвітлені такі актуальні проблеми кримінального права, як об'єкт військового злочину, конкуренція кримінально-правових норм, сукупність злочинів. Родовим об'єктом військових злочинів визнається встановлений порядок несення або проходження військової служби, який становить сукупність суспільних відносин, що виникають і функціонують у процесі проходження військової служби всіма військовослужбовцями, їх службової і бойової діяльності, та регламентуються правовими нормами чинного законодавства і правилами співжиття у військових колективах (с. 11). Таке визначення ґрунтується на домінуючій у науці кримінального права позиції щодо визнання загальним об'єктом злочину суспільних відносин.

Заслуговує на схвалення запропонована авторським колективом класифікація військових злочинів і за видовим об'єктом. Авторами пропонується, т. зв. внутрішня класифікація злочинів, передбачених розд. XIX Кримінального кодексу України.

Навчальний посібник характеризується якістю та повнотою викладення. Він відповідає сучасним вимогам, які пред'являються до цього виду навчальної літератури. Його видання є черговим творчим внеском авторського колективу в розвиток та становлення молодих людей як фахівців права.